Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/144091,W-140-rocznice-urodzin-generala-Wladyslawa-Sikorskiego-IPN-przypomina-o-upamietn.html
23.04.2024, 22:36

W 140. rocznicę urodzin generała Władysława Sikorskiego IPN przypomina o upamiętnieniach Naczelnego Wodza

Obchodzimy 140. rocznicę urodzin generała Władysława Sikorskiego – polityka, generała broni Wojska Polskiego, premiera i ministra spraw wojskowych II Rzeczypospolitej, Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych i premiera Rządu RP w Uchodźstwie podczas II wojny światowej.

Władysław Eugeniusz Sikorski urodził się 20 maja 1881 r. w Tuszowie Narodowym, był trzecim dzieckim Emilii i Tomasza Sikorskich, w latach 1887–1893 uczęszczał do szkoły podstawowej w Hyżnem, gdzie rodzice 19 maja 1874 r. zawarli związek małżeński i mieszkali w dworskim domku podarowanym przez Jędrzejowiczów. Później kilkakrotnie zmieniali miejsca zamieszkania w związku z posadą ojca. Po śmierci męża Tomasza wdowa wraz z dziećmi powróciła do Hyżnego. Na utrzymanie rodziny zarabiała szyjąc na zamówienie dworu w Dylągówce oraz pracowała przy odbiorze przesyłek na miejscowej poczcie. W latach 1887–1893 Władysław Sikorski uczęszczał do szkoły w Hyżnem, następnie dzięki pomocy Władysława Jędrzejowicza uczył się w Gimnazjum w Rzeszowie. Po ukończeniu Gimnazjum przeniósł się do seminarium nauczycielskiego w Rzeszowie, gdzie zaopiekował się nim dyrektor szkoły Julian Zubczewski. Nowa rodzina zapewniła przyszłemu generałowi nie tylko doskonałe warunki

materialne ale z ich domu wyniósł patriotyzm i potrzebę nowego myślenia politycznego. W 1899 r. wyjechał do Lwowa i podjął kształcenie w III Męskim Gimnazjum Klasycznym im. Franciszka Józefa I.

W 1902 r. zdał egzamin maturalny z wynikiem bardzo dobrym, a studia kontynuował na Politechnice Lwowskiej na Wydziale Inżynierii Mostów i Dróg. Władysław Sikorski miał tu pierwszy kontakt z działalnością patriotyczną, interesował się służbą w armii oraz nauką w austriackiej szkole wojskowej. Już jako podporucznik rezerwy wziął ślub z Heleną Zubczewską, zatrudnił się jako inżynier przy regulacji Sanu, a także zbliżył się do Polskiej Partii Socjalistycznej, ugrupowania niepodległościowego, gdzie spotkał Józefa Piłsudskiego. Władysław Sikorski aktywnie działał, zaznajamiając członków partii ze sztuką wojenną. Razem z kolegami założył w 1908 r. tajny Związek Walki Czynnej, organizujący powstanie przeciw Imperium Rosyjskiemu, w 1910 r. Związek Strzelecki i został przywódcą Stronnictwa Postępowo-Demokratycznego. Podczas pierwszej wojny światowej Władysław Sikorski służył w armii austro-węgierskiej, w Miechowie w Komendzie Głównej Wojsk Polskich, a w końcu postawiono go na czele Departamentu Wojskowego Naczelnego Komitetu Narodowego. W 1914 r. Władysława Sikorskiego awansowano na podpułkownika, a następnie powierzono mu stanowisko komendanta Szkoły Podchorążych. Prowadził rekrutację jako członek Legionów Polskich. Po roku 1918 i traktacie brzeskim Władysława Sikorskiego niesłusznie oskarżono o zdradę i internowano. Przyczyną tych wydarzeń był jawny sprzeciw polityka przeciwko odłączeniu od Królestwa Polskiego Chełmszczyzny. Po kilku miesiącach więzienia nawiązał współpracę z doradcą Rady Regencyjnej, a następnie szefem sztabowym polskiej armii, generałem Tadeuszem Rozwadowskim. To na jego polecenie rozpoczął tworzenie Wojska Polskiego w Galicji, po czym był szefem sztabu oraz dowódcą w trakcie wielu walk.

Władysława Sikorskiego powołano na stanowisko Prezesa Rady Ministrów na lata 1922-23 po zabójstwie Gabriela Narutowicza, następnie został Ministrem Spraw Wojskowych. Druga wojna światowa to okres, kiedy Władysław Sikorski był Premierem Rządu RP na Uchodźstwie oraz Naczelnym Wodzem Polskich Sił Zbrojnych. Nieustannie działał również na rzecz polepszenia stosunków dyplomatycznych naszego kraju z ZSRR. Po odkryciu masowych grobów katyńskich, kiedy to rząd polski zwrócił się do Międzynarodowego Czerwonego Krzyża w Genewie o zbadanie sprawy, ZSRR zerwał stosunki dyplomatyczne z rządem w Londynie, traktując to jako niechęć i próbę wykorzystania akcji niemieckiej propagandy dla uzyskania zdobyczy terytorialnych kosztem „radzieckiej Ukrainy, Białorusi i Litwy”.
25 maja 1943 r. generał Sikorski rozpoczął ostatnią podróż w celu spotkania się z oddziałami polskimi stacjonującymi na Bliskim Wschodzie, z przedstawicielami władz Iraku, Iranu i Egiptu oraz brytyjskimi dowódcami jednostek tam przebywających. 4 lipca 1943 r. z lotniska w Gibraltarze wystartował „Liberator” z generałem Sikorskim na pokładzie. Po chwili samolot runął do morza. Wszyscy oprócz głównego pilota zginęli, w tym córka generała Zofia Leśniowska, której ciała nigdy nie znaleziono. Przyczyny katastrofy samolotu nie zostały jednoznacznie wyjaśnione. Ciało premiera i naczelnego wodza spoczywa w Krakowie na Wawelu. Po ekshumacji i ponownym pochówku w 2008 r. pierwsza trumna, w której spoczywały szczątki generała wróciła w rodzinne strony i jest eksponowana w tuszowskiej

kaplicy cmentarnej.

5 lipca 2020 r. w Hyżnem odsłonięto mural poświęcony gen. Władysławowi Sikorskiemu uczniowi tutejszej szkoły podstawowej w latach 1887-1893 oraz patronowi szkoły. Obchody były związane z 77. rocznicą tragicznej śmierci generała.

Dr Marcin Bukała z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Rzeszowie o związkach gen. Władysława Sikorskiego z Hyżnem.

15 sierpnia 2020 r. na placu im. gen Władysława Sikorskiego odbyła się uroczystość odsłonięcia i poświęcenia tablicy pamiątkowej z nazwiskami 48 mieszkańcami gminy Tuszów Narodowy m.in. generała, którzy brali udział w wojnie polsko- bolszewickiej.

Odsłonięcia tablicy z nazwiskami 48 mieszkańcami gminy Tuszów Narodowy, którzy brali udział w wojnie polsko-bolszewickiej – 15 sierpnia 2020 r.

Wystawa poświęcona 48 mieszkańcom gminy Tuszów Narodowy, którzy brali udział w wojnie polsko-bolszewickiej, uroczystość 15 sierpnia 2020 r.

W uroczystościach byli obecni członkowie Rodzin, których nazwiska zostały uwiecznione na odsłoniętej tablicy. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa zwenętrzna poświęcona mieszkańcom gminy Tuszów Narodowy walczącym w wojnie polsko-bolszewickiej.

20 listopada 2020 r. w Tuszowie Narodowym powstał mural upamiętniający postać gen. Sikorskiego. Muralu z wizerunkiem generała i jego żołnierzy widnieje na ścianie budynku Szkoły Podstawowej w jego rodzinnej miejscowości. W Tuszowie znajduje się dom urodzin generała, gdzie są zgromadzone liczne pamiątki związane z jego życiem, działalnością wojskową i polityczną. Dom został wybudowany w 1869 r. z przeznaczeniem na szkołę i mieszkanie dla nauczyciela. Obecnie dom ten stanowi siedzibę Centrum Pamięci gen. Władysława Sikorskiego. Mieści się w nim również Gminna Biblioteka Publiczna. W kaplicy na cmentarzu w Tuszowie Narodowym, złożona i przechowywana jest podwójna trumna, w której do ekshumacji w 2008 r. spoczywały szczątki gen. Władysława Sikorskiego.

Przedsięwzięcia zostały zrealizowane we współpracy Instututu Pamieci Narodowej Oddzial w Rzeszowie z lokalnymi władzami gmin. Wykonawcą muralu jest Arkadiusz Andrejkow, artysta z Sanoka, absolwent Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Ma on w swoim dorobku wiele takich prac właśnie w formie murali lub drwenali, jest laureatem plebiscytu „Nieprzeciętni” i ma na swoim koncie kilkanaście wystaw indywidualnych, a także ponad dwadzieścia zbiorowych.

Fot. Katarzyna Gajda-Bator